

Vyjádření školitele k dizertační práci

Mgr. Lukáš Bozděch, *Změny reprodukčního chování obyvatelstva na počátku demografické revoluce (na příkladu Staňkova)*

Tématem dizertační práce Lukáše Bozděcha je podrobný rozbor reprodukce obyvatelstva v 19. století na příkladu západočeské obce Staňkova. V tomto období, které je mimořádně zajímavé z hlediska změn charakteru reprodukce, poskytují celostátní statistické prameny jen základní data, z nichž lze počítat pouze hrubé ukazatele. Přesnější informace o charakteru reprodukce je možné získat pouze pomocí speciálních metod historické demografie, především metody rekonstrukce rodin. Tato metoda však skrývá určitá úskalí – především předpokládá práci s matrikami, což vyžaduje alespoň základní znalosti paleografie, a co je důležitější, předpokládá určitou míru usedlosti obyvatelstva. Proto se pro období, která jsou charakteristická vysokou migrací obyvatelstva, příliš nepoužívá. Lukáš Bozděch se i přes tyto problémy pokusil pomocí rekonstrukce rodin analyzovat vývoj sňatečnosti a plodnosti obyvatelstva vybrané lokality v 19. století, které je migracemi charakteristické. Zvolil k tomu originální přístup výběru manželských párů, jejichž plodnost dále sledoval, když na rozdíl od běžně uplatňované praktiky úplné excerpcce matričních záznamů předem zvolil parametry, podle kterých příslušné rodiny vybíral. Vybral pouze takové rodiny, které ve Staňkově žily dlouhodobě. Tím je vzorek rodin sice předem determinován, ale autor si je této okolnosti vědom a podle toho data také interpretuje.

Předložená práce je v podstatě lokální sonda do vývoje obyvatelstva na úrovni jedné lokality – tuto lokalitu autor představuje, respektive upozorňuje na charakteristické rysy vývoje ekonomické aktivity jejího obyvatelstva ve studované době. Protože není průpravou historik, opírá se při rozboru skladby obyvatelstva dle socioekonomického postavení o nedávnou literaturu k hospodářským dějinám českých zemí, respektive k soudobému vývoji obyvatelstva. Výsledky rozboru pak porovnává s daty dostupnými pro jiné lokality Čech, kterých ale pro toto období není mnoho. Jeho zpracování dat, výpočty jednotlivých ukazatelů, zejména úrovně plodnosti, odpovídají požadavkům kladeným na historickodemografickou analýzu dat. Autor je v tomto ohledu velmi pečlivý, jeho komentáře jsou založeny na výsledcích z dat získaných, v interpretaci se nedopouští chyb.

Lukáš Bozděch se vyjadřuje často velmi úsporně. Protože se vývoji obyvatelstva ve Staňkově věnoval už ve své diplomové práci, kde analyticky zpracoval vývoj obyvatelstva Staňkova založený na hrubých mírách a strukturálních ukazatelích (v tom podrobně i úmrtnostní poměry), nepovažoval se nutné svá předchozí zjištění ani opakovat, ale ani se o nich výrazněji zmiňovat. To také způsobilo, že práce nemá podobu klasické „farní monografie“, ale je především rozbohem vývoje sňatečnosti a plodnosti a na první pohled nemusí působit uceleně (neboť úmrtnostní poměry jsou zastoupeny pouze analýzou kojenecké úmrtnosti v detailu, jenž v diplomové práci nebyla).

Práce je ale dle mého soudu dobře zpracovaná, vyžadovala rozsáhlý průzkum pramenného materiálu a byla časově velmi náročná. Lukáš Bozděch odvedl velké penzum práce, přitom pracoval velmi samostatně. Jeho výsledky jsou příspěvkem k podrobnější analýze změn reprodukce obyvatelstva v období nastupující demografické revoluce, která je sice celostátními daty již pokryta, ale na regionální úrovni její rozbor stále postrádáme. Části textu připravil k publikaci v odborném tisku.

Práci Mgr. Lukáše Bozděcha *Změny reprodukčního chování obyvatelstva na počátku demografické revoluce (na příkladu Staňkova)* doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 10. září 2019

Doc. RNDr. Ludmila Fialová, CSc.